
Ο Συντονιστής Παιδαγωγός Ένταξης/Ενσωμάτωσης

Ρόλος και κατανομή δραστηριοτήτων

Αριστείδης Χαρούπιας PhD

<http://epeaek.ncsr.gr>

Οι παραπομπές στην εργασία αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις παραπάνω πληροφορίες

Σκοπός

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται προσπάθεια να προσεγγίσουμε μια νέα ειδίκευση απαραίτητη για την υποστήριξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο, το Συντονιστή Παιδαγωγό Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Σ.Π.Ε.).

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου αυτού κάθε ειδικευόμενος θα είναι σε θέση να:

- περιγράφει ένα σύνολο ενεργειών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον προσδιορισμό του ρόλου της νέας ειδίκευσης και στην επιτυχία της
- αναφέρει τις αρμοδιότητες της ειδίκευσης του Σ.Π.Ε.: (α) σε σχέση με το παιδί και την οικογένεια του παιδιού, (β) σε σχέση με τον εκπαιδευτικό της τάξης και (γ) σε σχέση με τη σχολική κοινότητα.

Έννοιες κλειδιά

- Συντονιστής Παιδαγωγός Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Σ.Π.Ε.)
- Special Education Needs Coordinator (SENCO)
- Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (special educational needs)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Είναι παλιά συνήθεια του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος οι νέοι θεσμοί να υλοποιούνται σε λάθος χρόνο, χωρίς προσεκτική επιλογή των προσώπων που θα τους υλοποιήσουν, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση για τα θετικά και τα αρνητικά του κάθε νέου θεσμού, χωρίς ιδιαίτερη ενημέρωση για τους τρόπους και τις ιδιαίτερες τεχνικές που θα βοηθήσουν να αποφευχθούν τα αρνητικά και να ενισχυθούν τα θετικά και χωρίς σύστημα διαμορφωτικής αξιολόγησής τους. Επιπρόσθετα, ζητήματα τα οποία χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή είναι τόσο η διαχείριση του χρόνου εμπλοκής των θεσμών, στις υποστηρικτικές ενέργειες που θα αναλάβουν, και τα φυσικά όρια της σωματικής και ψυχικής τους αντοχής όσο και οι αρμοδιότητες και οι δραστηριότητες στις οποίες μπορεί και πρέπει να εμπλέκονται.

Με την ψήφιση του Νόμου 1143/1981 και του Προεδρικού Διατάγματος 603/1982, έγινε προσπάθεια να προσδιοριστεί το πλαίσιο συμμετοχής της Ελληνικής ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στη γενική εκπαίδευση, να δοθούν λύσεις στα διαπιστωμένα προβλήματά της και να αρθρωθεί σύγχρονος και επιστημονικός λόγος. Η έλλειψη επιστημονικής παράδοσης και των απαραίτητων ερευνητικών δεδομένων στον τομέα και η ύπαρξη αρνητικών συγκυριών -με την 'απαραίτητη' συμπάρασταση προσώπων- οδήγησαν σε αναποτελεσματικές προσεγγίσεις και σε ένα ατελέσφορο ενδιαφέρον για την ποσοτική επέκταση του θεσμού της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, χωρίς παράλληλη εξασφάλιση των απαραίτητων υποδομών και προγραμμάτων και χωρίς ουσιαστική επιμόρφωση και εξειδίκευση του προσωπικού. Οι θεσμοί, χειραγωγούμενοι από τις εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες, δεν μπόρεσαν να προτείνουν και να εφαρμόσουν ένα νέο ελληνικό παράδειγμα. Τις αδυναμίες του υπαρκτού σχολείου προσπάθησε να θεραπεύσει ένα νομοθέτημα σύγχρονο -με τα δεδομένα της εποχής- το οποίο φιλοδοξούσε να περιγράψει και να υλοποιήσει τις νέες υπηρεσίες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης της χώρας. Ολιγοπρία των θεσμικών οργάνων, προσωπικά συμφέροντα ή συμφέροντα συντεχνιών ακύρωσαν τις προθέσεις του Νόμου 1566/85, αφού η πολιτική ηγεσία και η κρατική γραφειοκρατία δεν ενδιαφέρθηκαν να προωθήσουν την ψήφιση των Προεδρικών Διαταγμάτων υλοποίησης του νόμου, ούτε συγκρότησαν το Συμβούλιο Ειδικής Αγωγής, το οποίο ως καθοδηγητικό όργανο θα διαχειριζόταν τα πάγια και διαρκώς αυξανόμενα ανακύπτοντα προβλήματα της γνωστικής περιοχής. Με το Νόμο 2817/2000, ένα νόμο με ευρωπαϊκό προσανατολισμό, στην πλειοψηφία των διατυπώσεων και των επιλογών του, αλλά και με σημαντικά μειονεκτήματα, αντιφάσεις και ασυνεπείς δεσμεύσεις, γίνεται μια νέα προσπάθεια για την αναβάθμιση των θεσμών και των υπηρεσιών. Ο νέος νόμος προτείνει και νέες υπηρεσίες, οι οποίες δεν αντιστοιχούν σε υπάρχοντες θεσμούς, όπως η υπηρεσία του περιπατητικού ή επισκέπτη παιδαγωγού και αφήνει περιθώρια για νέες προτάσεις που να ανταποκρίνονται στη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα, η οποία επηρεάζει και τα εκπαιδευτικά δρώμενα της χώρας μας. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η πρόταση της πειραματικής λειτουργίας της ειδικεύσης του Σ.Π.Ε. Η πολιτική εξουσία -μέσα από τις επιλογές της σε πρόσωπα που θα ηγηθούν της εξειδίκευσης της νομοθεσίας και θα μεριμνήσουν ώστε να στελεχωθούν οι νέες υπηρεσίες, τα συγκροτημένα όργανα των γονέων, του προσωπικού, η επιστημονική κοινότητα, οι επαγγελματίες, αλλά και τα

κού, η επιστημονική κοινότητα, οι επαγγελματίες, αλλά και τα ίδια τα πρόσωπα με ιδιαίτερες ανάγκες- θα έχει σημαντικές ευθύνες στην επιτυχία ή στην αποτυχία του εγχειρήματος εκσυγχρονισμού του συστήματος. Η γενική παιδεία της χώρας θα πρέπει να αλλάξει, ώστε να μπορεί να εντάσσει ειρηνικά και ισότιμα στις λειτουργίες της όλους τους μαθητές, χωρίς εξαιρέσεις και αποκλεισμούς. Θεωρούμε ότι η ειδίκευση του Σ.Π.Ε. μπορεί να αποτελέσει ένα 'δείγμα γραφής', μια ευκαιρία αξιολόγησης της διάθεσης για βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης και ένα σημαντικό βήμα ώστε να αντιμετωπιστεί το απαράδεκτο φαινόμενο η πλειοψηφία των σχολικών μονάδων γενικής παιδείας στη χώρα μας να έχουν μηδενικές (!) υπηρεσίες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και οι άλλες να εξασφαλίζουν διαχωριστικές υπηρεσίες μέσα από τα κατ' όνομα μόνον Τμήματα Ένταξης.

1. Η διαχείριση του χρόνου και η κατανομή των δραστηριοτήτων του Σ.Π.Ε.

Στην περίπτωση της ειδίκευσης του Σ.Π.Ε., προκειμένου να αναδείξουμε τρόπους διαμόρφωσης ενός 'νέου τοπίου' που θα βελτιώνουν τις συνθήκες στην παιδεία του τόπου, θα σταθούμε σε εμπειρίες και διαπιστώσεις από τη θητεία μας στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση γενικότερα, στην ενημέρωσή μας και στις προσωπικές εμπειρίες μας από το εξωτερικό -όπου μελετήσαμε την εφαρμογή του αντίστοιχου θεσμού του SENCO- αλλά και τα πρώτα συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή του θεσμού σε σχολεία της Αττικής (Χαρούπιας, 2000 & 2002· Χαρούπιας & Περβανάς, 2001· Ημέλλου, 2002). Με βάση τα ανωτέρω προσδιορίσαμε ένα σύνολο ενεργειών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον προσδιορισμό του ρόλου της νέας ειδίκευσης και την επιτυχία της προς όφελος της ελληνικής ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και των προσώπων που επωφελούνται από τις υπηρεσίες της. Οι ενέργειες αυτές είναι συνοπτικά οι εξής:

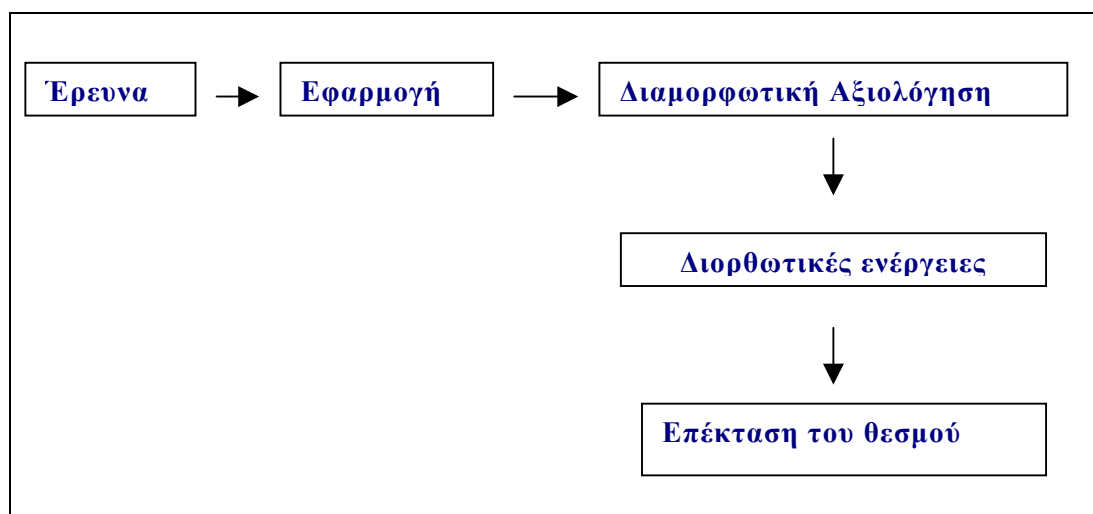
- (i) Σχεδιασμός του καθημερινού χρόνου και των δραστηριοτήτων, έτσι ώστε οι αρμοδιότητές του να μην εμπλέκονται με εκείνες του άλλου προσωπικού, αλλά και να μην επιβαρύνουν υπερβολικά το πρόγραμμα εργασίας του Σ.Π.Ε.
- (ii) Πρόβλεψη του τρόπου συνεργασίας με το προσωπικό του σχολείου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ενημέρωσή του σε θέματα ειδικής εκπαιδευτικής παρέμβασης και προκειμένου να εξασφαλιστεί υποστήριξη σε θέματα εκπαιδευτικής μεθοδολογίας και στρατηγικών συμβατών με τα πρόσωπα με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες. Η εμπειρία των παιδαγωγών των Τμημάτων Ένταξης, στους οποίους έχει επιβληθεί ωράριο 25 διδακτικών ωρών και παράλληλα τους ανατίθενται καθήκοντα εφημερίας και άλλες αρμοδιότητες -ακυρώνοντας τη δυνατότητα συνεργασίας και συμβουλευτικής με το προσωπικό του σχολείου, τους γονείς, τους θεσμούς της εκπαιδευτικής κοινότητας και την τοπική κοινωνία- αναδεικνύει την επιτακτική ανάγκη πρόβλεψης πλαισίου συνεργασίας με τη σχολική κοινότητα, τους γονείς και την τοπική κοινωνία.
- (iii) Ερευνητική διερεύνηση των προσφερομένων υπηρεσιών για την επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στο χρόνο συνεργασίας στην τάξη, το χρόνο απομάκρυνσης των παιδιών

- από την τάξη και το χρόνο της συνεργασίας με το προσωπικό της σχολικής κοινότητας, τους θεσμούς και την τοπική κοινωνία.
- (iv) Διασφάλιση χρόνου για ενέργειες και καθήκοντα του Σ.Π.Ε. που δεν έχουν άμεση σχέση με την υποστηρικτική διδασκαλία, αλλά τη στηρίζουν και την εμπλουτίζουν.
  - (v) Υποστήριξη των προσώπων που θα στελεχώσουν το θεσμό με ένα εκτενές πρόγραμμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης για την ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων διαχείρισης των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητές τους.
  - (vi) Αναβάθμιση του ρόλου, της επιστημονικής και επαγγελματικής επάρκειας του Σ.Π.Ε., ώστε να είναι σε θέση να συνεργάζεται διεπιστημονικά με άλλους ειδικούς και να υποστηρίζει αποτελεσματικά τους γονείς του παιδιού.
  - (vii) Διασφάλιση με ερευνητικές διαδικασίες της μελέτης του θεσμού (αναζήτηση των ελλείψεων και των ανεπαρκειών του και άμεση αποκατάστασή τους).
  - (viii) Μελέτη ενός πλαισίου εσωτερικού κανονισμού της σχολικής κοινότητας που να επιτρέπει τη διασφάλιση της δημοκρατίας, της ισοπολιτείας, της ισονομίας, παράλληλα με το δικαίωμα στη διαφορά και την εξασφάλιση του δικαιώματος στην ισότιμη και αντισταθμιστική συνεκπαίδευση στο ελάχιστο περιοριστικό περιβάλλον για όλα τα παιδιά.
  - (ix) Εξασφάλιση εναλλακτικών προσεγγίσεων για τη συμβουλευτική και την επιστημονική στήριξη του Σ.Π.Ε. από εξωτερικούς φορείς ενημέρωσης και επιμόρφωσης (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Πανεπιστήμια, εξωτερικοί ιδιώτες ειδικοί κ.λπ.). Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στη διαμόρφωση του νέου θεσμού θα ήταν χρήσιμο να εξασφαλιστεί συνεργασία με έμπειρους ειδικούς από Ευρωπαϊκές χώρες. Η εμπειρία και η γνώση από την πολύχρονη εφαρμογή και την έρευνα σε θεσμούς ανάλογους με την προτεινόμενη ειδίκευση του Σ.Π.Ε. (Special Educational Needs Co-ordinator-SENCO, Support Teacher κ.τ.ό.), θεωρούμε ότι θα είναι καθοριστική για την αποφυγή σφαλμάτων και την απρόσκοπτη πορεία της υλοποίησης της νέας ειδίκευσης. Θα πρέπει, ωστόσο, παράλληλα να λειτουργήσουν πιλοτικά προγράμματα για τη διαμόρφωση ενός Ελληνικού μοντέλου Σ.Π.Ε., πριν τη γενίκευση της εφαρμογής του. Η αυτόματη υιοθέτηση του θεσμού, πιθανότατα, θα λειτουργήσει ακυρωτικά, όπως συνέβη με την περίπτωση της αυτόματης μετονομασίας των Ειδικών Τάξεων σε Τμήματα Ένταξης, η οποία πραγματοποιήθηκε σε εφαρμογή των αναφερομένων στο Νόμο 2817/2000.
  - (x) Εξασφάλιση αποτελεσματικών, μη γραφειοκρατικών, διαδικασιών αυτοαξιολόγησης του έργου του Σ.Π.Ε. και εγκαθίδρυση μιας κουλτούρας που να σέβεται τις θυσίες του φορολογούμενου πολίτη, στον οποίο και θα πρέπει να λογοδοτεί. Η λογοδοσία αυτή μπορεί να γίνει με την παρουσίαση στο τέλος του σχολικού έτους τεκμηριωμένων αναφορών για τα αποτελέσματα στο Σχολικό Συμβούλιο της σχολικής μονάδας (Χαρούπιας & Περβανάς, 2001).

- (xi) Ενίσχυση των συναισθημάτων ευθύνης και δέσμευσης απέναντι στο μαθητή με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες και την οικογένειά του.
- (xii) Υποστήριξη για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας παιδαγωγικού/διδασκτικού υλικού και καινοτομιών και των επιμορφωτικών διαδικασιών αναβάθμισης των δεξιοτήτων χρήσεώς τους.
- (xiii) Ευχέρεια αποκεντρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού σε επίπεδο περιφέρειας περισσότερων σχολικών μονάδων, ώστε να γίνει δυνατή η επιμόρφωση του Σ.Π.Ε. (ή ορισμένων εξ αυτών) για ειδικές περιπτώσεις όπου αναδεικνύεται η ανάγκη ιδιαίτερης εξειδίκευσης (ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, βαρηκοΐα, αυτιστικό σύνδρομο, διπλή διάγνωση, πολλαπλές αναπηρίες κ.λπ.)
- (xiv) Αποφυγή της φαλκίδευσης του προορισμού και των ορίων ευθύνης του Σ.Π.Ε. με ανάθεση καθηκόντων που δεν σχετίζονται άμεσα με την επιστημονική του εξειδίκευση και ταυτότητα (ανάθεση αρμοδιοτήτων αγωγής τουαλέτας, κ.λπ.) και εξασφάλιση των αντίστοιχων ειδικεύσεων για τη σχολική κοινότητα.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Σ.Π.Ε., επειδή θα πρέπει να αναλαμβάνει ρόλους γενικών και ειδικών καθηκόντων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο να επωφελείται από συχνές ενδιάμεσες επιμορφώσεις σε εξειδικευμένα κέντρα της Ελλάδας και του εξωτερικού. Η διαβίου επιμόρφωση δίνει τη δυνατότητα συνεχούς επιστημονικής αναβάθμισης της νέας ειδίκευσης, βελτίωσης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των μελών της, έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα ιδιαίτερα απαιτητικά καθήκοντά της, όπως για παράδειγμα στην υποστήριξη των παιδιών με σοβαρές και σύνθετες δυσκολίες στη μάθηση.

Ένα μοντέλο πρώτης εφαρμογής του θεσμού θα μπορούσε να ακολουθήσει τη ροή που καταγράφεται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1

Μοντέλο υλοποίησης της καινοτομίας

του Συντονιστή Παιδαγωγού Ένταξης/Ενσωμάτωσης

Στην πρώτη υλοποίηση της καινοτομίας θεωρούμε ότι θα ήταν απαραίτητο να υπάρξει συνεργασία με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπου η καινοτομία γνωρίζει ιδιαίτερη άνθιση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο.

Δραστηριότητα 1

Η κεντρική γραφειοκρατία παρεμβαίνει συχνά και νομοθετεί λύσεις για προβλήματα που απασχολούν τη σχολική κοινότητα, χωρίς ουσιαστική γνώση των προβλημάτων της και χωρίς επαρκή επιτόπια διερεύνηση των ζητημάτων ή συνεργασία με τα θεσμικά όργανα (σχολικοί σύμβουλοι, διευθυντές των σχολείων κ.λπ.). Με βάση την εμπειρία από τη θητεία σας στο γενικό σχολείο, αναφερθείτε επιγραμματικά στις επιπτώσεις που, κατά τη γνώμη σας, μπορεί να υπάρξουν από την έλλειψη επαρκών υποστηρικτικών υπηρεσιών ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στο γενικό σχολείο. Αναφέρατε επίσης, συνοπτικά, αν κατά τη γνώμη σας εξαιτίας της έλλειψης: (α) προκύπτουν δυσλειτουργίες για τη σχολική κοινότητα, (β) μπορεί να επηρεαστεί η πρόοδος και η συναισθηματική ισορροπία των μαθητών (όλων των μαθητών) και των οικογενειών τους και (γ) επηρεάζεται η απόδοση των εκπαιδευτικών από τη διαθεσιμότητα ή μη των υπηρεσιών αυτών (περιοριστείτε στις 200 λέξεις).

2. Ρόλος και αρμοδιότητες του Σ.Π.Ε.

Τίτλος θεσμού: Συντονιστής Παιδαγωγός Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Σ.Π.Ε.)

Αναφέρεται στους: Σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, προϊστάμενο του γραφείου εκπαίδευσης και διευθυντή της σχολικής μονάδας (σε θθέσια και ολιγοθέσια σχολεία τα καθήκοντα μπορεί να αναλαμβάνει και ο διευθυντής ή ο υποδιευθυντής της σχολικής μονάδας).

Συνεργάζεται με τους: διευθυντή του σχολείου, προσωπικό του σχολείου, εξωτερικούς ειδικούς συνεργάτες, διοικητικές υπηρεσίες, γονείς κ.λπ.

Απαραίτητες Σπουδές:

- (α) Βασικές σπουδές Παιδαγωγικής ή Ειδικής Παιδαγωγικής και μεταπτυχιακές σπουδές Ειδικής Παιδαγωγικής ή Σχολικής Ψυχολογίας.
- (β) Ειδική μεταπτυχιακή επιμόρφωση στη διαχείριση των ειδικών αναγκών και στην Ειδική Παιδαγωγική με προσανατολισμό στις απαιτήσεις του θεσμού του Σ.Π.Ε.

Αρμοδιότητες:

- (α) Η υποστήριξη των παιδιών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό σχολείο.
- (β) Ο συντονισμός των αρμοδίων προσώπων με σκοπό τη βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- (γ) Η συνεργασία και η υποστήριξη του προσωπικού του σχολείου, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις αυξημένες απαιτήσεις της εκπαίδευσης των παιδιών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες στην τάξη.

Εξειδικευμένες αρμοδιότητες:**(α) Σε σχέση με το παιδί:**

- ♦ Να είναι σε θέση να αναγνωρίζει και να αξιολογεί εκπαιδευτικά τους μαθητές με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό σχολείο.
- ♦ Να γνωρίζει τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών, όπως προσδιορίζονται από το Νόμο 2817/2000 και τη λοιπή εκπαιδευτική νομοθεσία, να είναι σε θέση να παρέχει διευκρινήσεις, διδακτικές υποδείξεις και να προτείνει μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εναλλακτικές στρατηγικές υποστήριξης των παιδιών αυτών στην κοινή τάξη ή σε προσωρινές ατομικές και μικροομαδικές συνεδρίες.
- ♦ Να αξιολογεί τη δυνατότητα των παιδιών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες να χρησιμοποιούν ειδικό εξοπλισμό και καινοτομίες που να υποστηρίζουν την ένταξή τους και την αντισταθμιστική συνεκπαίδευσή τους στην κοινή τάξη.
- ♦ Να καταγράφει συστηματικά δραστηριότητες, ενέργειες, υλικά, αντικείμενα και συμπεριφορές που θα ήταν δυνατό να βοηθήσουν στην παρακίνηση του παιδιού στη μάθηση και την ενεργητική του συμμετοχή στη σχολική ζωή.
- ♦ Να γνωρίζει τις σωματικές ιδιαιτερότητες του μαθητή και τις ανάγκες του σε θέματα υγείας, ώστε να είναι σε θέση να πληροφορεί αποτελεσματικά το προσωπικό του σχολείου για να διευκολύνεται η φοίτηση του παιδιού στην κοινή τάξη και η μέγιστη δυνατή ωφέλειά του από την καθημερινή σχολική ρουτίνα.
- ♦ Να γνωρίζει εναλλακτικές τεχνικές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν το παιδί να συγκεντρώνεται και να ολοκληρώνει τις εργασίες του.
- ♦ Να συνεργάζεται με βοηθούς παιδαγωγούς, άλλους ειδικούς και τους γονείς του παιδιού για τη δημιουργία Ατομικού Προγράμματος Εκπαίδευσης (Α.Π.Ε.) και να μεριμνά ώστε να εξασφαλίζονται οι ασφαλιστικές εκείνες δικλείδες που εξασφαλίζουν την τήρησή του.
- ♦ Να εξασφαλίζει τα απαραίτητα διδακτικά και παιδαγωγικά υλικά και καινοτομίες πριν την έναρξη του προγράμματος και να φροντίζει στη συνέχεια να τα συμπληρώνει με περισσότερο εξειδικευμένα, ώστε να είναι δυνατή η άριστη και περισσότερο λειτουργική υλοποίηση του Α.Π.Ε.
- ♦ Να διαμεσολαβεί για την εξομάλυνση τυχόν προβλημάτων του παιδιού με το προσωπικό ή με τους άλλους μαθητές του σχολείου.
- ♦ Να ενημερώνει κάθε εξωτερικό ειδικό συνεργάτη σχετικά με το προφίλ και τις ιδιαιτερότητες του μαθητή, ώστε να εξοικονομείται χρόνος και να επιτυγχάνεται η καλύτερη δυνατή υποστήριξη του παιδιού.

(β) Σε σχέση με τον εκπαιδευτικό της τάξης

- Να συνεργάζεται με τον εκπαιδευτικό της τάξης (και άλλους ειδικούς) στο σχεδιασμό εναλλακτικών προσεγγίσεων στην εκπαίδευση του παιδιού με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες και να υποστηρίζει την υλοποίησή τους με κάθε δυνατό τρόπο.

- Να εξασφαλίζει το σχεδιασμό και την από κοινού εφαρμογή ενός συστήματος αναφοράς στους εκπαιδευτικούς στόχους και ένα πλαίσιο καταγραφής της επίδοσης και των επιτευγμάτων του παιδιού.
- Να μεριμνά για τη συνέπεια στην τήρηση των καταγραφών από τους ειδικούς στο ‘Δελτίο Στόχων και Προόδου’ του παιδιού.
- Να φροντίζει για την ενημέρωση του δάσκαλου της τάξης ως προς τις διαπιστώσεις του ίδιου και των άλλων ειδικών, καθώς και σχετικά με άλλες πληροφορίες και συμβουλές που αφορούν το παιδί.

(γ) Σε σχέση με τη σχολική κοινότητα και τη συνεργασία με την οικογένεια του παιδιού

- ◆ Να διαμεσολαβεί για την εγκαθίδρυση καλών σχέσεων ανάμεσα στη σχολική κοινότητα και την οικογένεια του παιδιού.
- ◆ Να συνεργάζεται, να συμβουλεύει, να ενημερώνει, να υποστηρίζει και να διευκολύνει το άλλο προσωπικό του σχολείου στις διαδικασίες υποστήριξης του παιδιού, όταν του ζητείται σχετική βοήθεια.
- ◆ Να συγκαλεί συγκεντρώσεις του προσωπικού του σχολείου και των εξωτερικών συνεργατών για: (α) την ανασκόπηση της προόδου του παιδιού και τη συνεργασία στην απόφαση για συνέχιση, την αναμόρφωση ή τη διακοπή του Α.Π.Ε. και την αντικατάστασή του με άλλο, (β) την ενημέρωση του προσωπικού για θέματα που σχετίζονται με τη δεοντολογία, τις ορθές πρακτικές και το απόρρητο των προσωπικών στοιχείων και πληροφοριών που συνδέονται με το παιδί και την οικογένειά του.

Θεωρούμε ότι δεν θα πρέπει ή μάλλον είναι απαραίτητο να μην επιδιωχθεί η άμεση κάλυψη όλων των θέσεων Σ.Π.Ε., ώστε η Πολιτεία στην προσπάθειά της να ανταποκριθεί στις ανάγκες του υπαρκτού σχολείου να μην καταλήξει –όπως συχνά συμβαίνει– να επιστρατεύει πρόσωπα που λίγη σχέση έχουν με την επιστήμη της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Θα ήταν περισσότερο συνετό και αποδοτικό αν προχωρούσαμε με ρυθμούς αργούς, αλλά σταθερούς, που να επιτρέψουν τη διαμορφωτική αξιολόγηση του νέου προτεινόμενου θεσμού και την ομαλή προσαρμογή του στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

ΣΥΝΟΨΗ

Η εργασία αυτή αναφέρεται σε μια πρόταση εμπλουτισμού των διαθέσιμων υπηρεσιών ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης μέσα από μια προσπάθεια διερευνητικής εφαρμογής της καινοτομίας του Συντονιστή Παιδαγωγού Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Σ.Π.Ε.) (Χαρούπιας, 2000) στο ‘Σχολείο για Όλους με Όλους’ (Χαρούπιας 1997, 2000). Η καινοτομία στοχεύει στην εκπαιδευτική υποστήριξη των μαθητών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες, στην ενημέρωση και υποστήριξη των γονέων τους και του προσωπικού της σχολικής μονάδας, με σκοπό τη βελτίωση των στάσεων, των γνώσεων και των δεξιοτήτων. Ο Σ.Π.Ε. θα διαμεσολαβεί για τη διασύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία και τις υπηρεσίες ειδικής διαγνωστικής αξιολόγησης και υποστήριξης που προτείνονται από το νέο νόμο. Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαι-

τερότητες της προτεινόμενης καινοτομίας και προσδιορίζονται τα ‘εν δυνάμει’ πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του προτεινόμενου θεσμού, όπως διαπιστώθηκαν σε μια μελέτη περίπτωσης σε σχολείο των Αθηνών.

Με την ολοκλήρωση της ενότητας αυτής, παρακαλούμε επιστρέψτε στα “Προσδοκώμενα αποτελέσματα” και ελέγξτε αν και κατά πόσο είστε σε θέση να: (α) περιγράψετε ένα σύνολο ενεργειών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον προσδιορισμό του ρόλου και την επιτυχία της νέας ειδίκευσης του Σ.Π.Ε., (β) αναφέρετε τις αρμοδιότητες της ειδίκευσης του Σ.Π.Ε. σε σχέση με το παιδί και την οικογένεια του παιδιού, σε σχέση με τον εκπαιδευτικό της τάξης και σε σχέση με τη σχολική κοινότητα.

Άσκηση αυτοαξιολόγησης 1

Ποιες είναι οι εξειδικευμένες αρμοδιότητες του Σ.Π.Ε. σε σχέση με το μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτά στις τάξεις του γενικού σχολείου; (Επιλέξτε με το σημείο ✓ τις σωστές απαντήσεις)

- 1. Αναγνωρίζει και αξιολογεί εκπαιδευτικά τους μαθητές με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό σχολείο.
- 2. Παρατηρεί τους μαθητές των τάξεων του σχολείου (ή των συστεγαζόμενων σχολείων) στα διαλείμματα και συντάσσει κοινωνιογράμματα.
- 3. Αξιολογεί αν τα παιδιά με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες χρησιμοποιούν ειδικό εξοπλισμό και καινοτομίες που υποστηρίζουν την ένταξη και την αντισταθμιστική συνεκπαίδευσή τους στην κοινή τάξη.
- 4. Καταγράφει συστηματικά δραστηριότητες, ενέργειες, υλικά, αντικείμενα και συμπεριφορές που μπορεί να στηρίζουν την παρακίνηση του παιδιού στη μάθηση και την ενεργητική του συμμετοχή στη σχολική ζωή.
- 5. Αναλαμβάνει να ολοκληρώσει ό,τι αναθέτει ο εκπαιδευτικός της τάξης στο μαθητή με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες ως κατ’ οίκον εργασίες.
- 6. Γνωρίζει εναλλακτικές τεχνικές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν το παιδί να συγκεντρώνεται και να ολοκληρώνει τις εργασίες του.
- 7. Εκπροσωπεί τον εκπαιδευτικό της τάξης στις συγκεντρώσεις των γονέων και τους ενημερώνει για την πρόοδο και τη συμπεριφορά των μαθητών της τάξης.
- 8. Αναλαμβάνει την οργάνωση της σχολικής γιορτής που γίνεται με τη λήξη το σχολικού έτους.
- 9. Γνωρίζει τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών, όπως προσδιορίζονται από το Νόμο 2817/2000 και τη λοιπή εκπαιδευτική νομοθεσία, να είναι σε θέση να παρέχει διευκρινήσεις, διδακτικές υποδείξεις και να προτείνει μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εναλλακτικές στρατηγικές υποστήριξης των παιδιών αυτών στην κοινή τάξη ή σε προσωρινές ατομικές και μικροομαδικές συνεδρίες.

- 10. Διαμεσολαβεί για την εξομάλυνση τυχόν προβλημάτων του παιδιού με το προσωπικό ή με τους άλλους μαθητές του σχολείου.
- 11. Φροντίζει να ενημερώνει τακτικά το βιβλίο δανεισμού της σχολικής βιβλιοθήκης του συγκροτήματος των συστεγαζόμενων σχολείων.
- 12. Γνωρίζει τις σωματικές ιδιαιτερότητες του μαθητή και τις ανάγκες του σε θέματα υγείας, ώστε να είναι σε θέση να πληροφορεί αποτελεσματικά το προσωπικό του σχολείου για να διευκολύνεται η φοίτηση του παιδιού στην κοινή τάξη και η μέγιστη δυνατή ωφέλειά του από την καθημερινή σχολική ρουτίνα.
- 13. Διορθώνει τις γραπτές εργασίες όλων των μαθητών της τάξης εκείνης, η οποία διαπιστώνεται ότι έχει τον μεγαλύτερο αριθμό μαθητών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες.
- 14. Ενημερώνει κάθε εξωτερικό ειδικό συνεργάτη σχετικά με το προφίλ και τις ιδιαιτερότητες του μαθητή, ώστε να εξοικονομείται χρόνος και να επιτυγχάνεται η καλύτερη δυνατή υποστήριξη του παιδιού.
- 15. Εξασφαλίζει τα απαραίτητα διδακτικά και παιδαγωγικά υλικά και καινοτομίες πριν την έναρξη του προγράμματος και φροντίζει, στη συνέχεια, να τα συμπληρώνει με περισσότερο εξειδικευμένα, ώστε να είναι δυνατή η άριστη και περισσότερο λειτουργική υλοποίηση του Α.Π.Ε.
- 16. Αναλαμβάνει την επίβλεψη των μαθητών του σχολείου που παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς σε εκδηλώσεις και δραστηριότητες εκτός σχολείου.
- 17. Συνεργάζεται με βοηθούς παιδαγωγούς, άλλους ειδικούς και τους γονείς του παιδιού για τη δημιουργία Ατομικού Προγράμματος Εκπαίδευσης (Α.Π.Ε.) και μεριμνά ώστε να εξασφαλίζονται οι ασφαλιστικές εκείνες δικλείδες που εξασφαλίζουν την τήρησή του.

Άσκηση αυτοαξιολόγησης 2

Ποιες είναι οι εξειδικευμένες αρμοδιότητες του Σ.Π.Ε. στη συνεργασία του με τον εκπαιδευτικό της τάξης του γενικού σχολείου; (Επιλέξτε με το σημείο ✓ τις σωστές απαντήσεις)

- 1. Συνεργάζεται στο σχεδιασμό εναλλακτικών προσεγγίσεων στην εκπαίδευση του παιδιού με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες και υποστηρίζει την υλοποίησή τους με κάθε δυνατό τρόπο.
- 2. Αντικαθιστά τον εκπαιδευτικό της τάξης σε περίπτωση απουσίας του.
- 3. Εξασφαλίζει το σχεδιασμό και την από κοινού εφαρμογή ενός συστήματος αναφοράς στους εκπαιδευτικούς στόχους και ενός πλαισίου καταγραφής της επίδοσης και των επιτευγμάτων του παιδιού.
- 4. Μεριμνά για τη συνέπεια στην τήρηση των καταγραφών από τους ειδικούς στο 'Δελτίο Στόχων και Προόδου' του παιδιού.
- 5. Ενημερώνει τους γονείς για την πρόοδο και τις τυχόν ελλείψεις των μαθητών των μαθητών της τάξης.
- 6. Διορθώνει τις κατ' οίκον εργασίες των μαθητών και συντάσσει ειδικές ενημερωτικές αναφορές για την πρόοδο των μαθητών σ' αυτές κάθε τρίμηνο.

□ 7. Φροντίζει για την ενημέρωση του εκπαιδευτικού της τάξης ως προς τις διαπιστώσεις του ίδιου και των άλλων ειδικών, καθώς και σχετικά με άλλες πληροφορίες και συμβουλές που αφορούν το παιδί.

Βιβλιογραφία

- Dwyroff, D.J, Garner, P. & Lee, J. (eds) (1998). *Managing special needs in mainstream schools. The role of SENCO*. London: David Fulton Publishers.
- Hornby G., Davis G., Taylor G. (1997). *The Special Educational Needs Co-ordinator's Handbook: A Guide for Implementing the Code of Practice*. London: Roudledge.
- Ημέλλου, Όλγα (2002). *Αξιολόγηση μαθησιακών δυσκολιών με το ΑθηνάΤεστ και εκπαιδευτική παρέμβαση με την υποστήριξη των Νέων Τεχνολογιών*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας.
- Χαρούπιας, Α.Π. (1997). *Ειδική εκπαίδευση. Θεωρία και πράξη. Τόμος Ι: Οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής στο σχολείο για όλους*. Αθήνα: Ατραπός.
- Χαρούπιας, Α.Π. (2000). *Το Σχολείο για Όλους με Όλους*. ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.
- Χαρούπιας, Α.Π. (2002). Τα ευρωπαϊκά προγράμματα ως παράγοντας αναβάθμισης της ελληνικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Σκέψεις και συμπεράσματα από τη συμμετοχή σε μια δράση του Comenius 3.1. Στο Μπαγάκης, Γ. (επιμ.). *Ο Εκπαιδευτικός και η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση*, σ. 317-325. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Χαρούπιας, Α.Π. & Περβανάς Κ. (2001). Ερευνητικές πρωτοβουλίες στο υπαρκτό σχολείο: Ο Συντονιστής Παιδαγωγός Ενσωμάτωσης - Σχεδιασμός και εξέλιξη μιας έρευνας δράσης. Στο Μπαγάκης, Γ. (επιμ.). *Ο Εκπαιδευτικός ως Ερευνητής*, σ. 391-399. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΧΡΗΣΙΜΑ SITES

<http://www.ncet.org.uk>

<http://www.medway.gov.uk/index/learning/sen/rolesenco.htm>

http://www.surreycc.gov.uk/sccwebsite/sccwspages.nsf/LookupWebPagesByTITLE_TXT/Section+5-10-1+About+Special+Educational+Needs+Co-ordinator+Forums?opendocument

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΑΣΚΗΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ 1

Σωστές απαντήσεις είναι οι : (1) (3) (4) (6) (9) (10) (12) (15) (17)

ΑΣΚΗΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ 2

Σωστές απαντήσεις είναι οι : (1) (3) (4) (7)